Jeremia's Danklied op de Puinhopen van Stad en Tempel

Lezen: Klaagliederen 3: 1-24

Tekst: Klaagliederen 3: 21-24

Zingen:
Ps. 65:1
Ps. 21: 7
Ps. 34: 2, 5, 11
Ps. 147: 6
Ps. 16: 3

Geliefde gemeenten in de negentiende eeuw leefde de bekende prediker Herman Friedrich Kohlbrugge. En het is van Kohlbrugge bekend dat hij een grote liefde had voor de Heidelberger Catechismus. Hij predikte heel graag uit de Catechismus, gaf ook graag onderwijs aan de jongeren van de gemeente vanuit de Catechismus. Hij heeft zelfs een klein boekje geschreven waarbij hij bij de vragen van de Catechismus wat verhelderende vragen heeft toegevoegd. En als hij in dat boekje komt bij het derde hoofdstuk van de Catechismus, wat handelt over de ware dankbaarheid, dan is zijn eerste verhelderende vraag dit. Wat is het dankbaarste schepsel van God? Nou, weet jij het? Weet u het? Wat is het dankbaarste schepsel van God? Wat denk je wat Kohlbrugge als antwoord gaf? Wat was in zijn gedachten dat dankbaarste schepsel? Zal ik je het vertellen? Een hond! Ja dominee, een hond? Ja, een hond! En in de volgende vraag, de volgende verhelderende vraag die Kohlbrugge dan stelt waarin die dankbaarheid dan moet blijken, gaat hij dat verklaren en dan zegt hij: daarin bestaat de ware dankbaarheid, dat ik bij de genade blijf gelijk een hond bij zijn meester en dat ik mij altijd weer opnieuw tot die genade begeef om deze genade, en dat ik dus bij de verlossing welke ik om niet ontvangen heb, mag blijven en volharden. En dan voegt hij er nog als een zinnetje aan toe: de hond kruipt juist dan het meest naar zijn meester toe wanneer hij slagen krijgt. Zitten hier zulke honden? Zitten hier van die dankbare schepselen op dankdag? Misschien wel na een periode dat je de ene slag naar de andere kreeg?

Geliefde gemeente, het valt niet mee om dankdag te houden als we voor onze waarneming op de puinhopen terechtgekomen zijn. Puinhopen kunnen er zijn in deze wereld, in de kerk, in een gezin, op school, op het werk, maar ook in ons persoonlijk leven. Puinhopen waar alles donker en duister is, waar niemand kan hopen, en dan toch dankdag houden? Misschien liggen er tijden achter ons, dat wij op wat voor manier dan ook in figuurlijke zin op de puinhopen terechtgekomen zijn: van ziekte, rouw en verdriet, van allerlei andere ellende die er in deze wereld kunnen zijn, ook in ons persoonlijk leven. En dan dankdag houden?

Toch kan het, want het Woord van God dat op deze dankdagavond tot ons komt, vinden we in Klaagliederen 3, de verzen 21 tot en met 24. Daar lezen wij Gods Woord als volgt: *Dit zal ik mij ter harte nemen, daarom zal ik hopen. Het zijn de goedertierenheden des HEEREN, dat wij niet vernield zijn, dat Zijn barmhartigheden geen einde hebben; Zij zijn alle morgens nieuw, Uw trouw is groot. De HEERE is mijn deel, zegt mijn ziel, daarom zal ik op Hem hopen.*

Vanuit deze tekst willen wij stilstaan bij Jeremia's danklied op de puinhopen van stad en tempel. We schrijven als thema boven de prediking: Jeremia's danklied op de puinhopen van stad en tempel. En we zullen ontdekken dat dit danklied in de eerste plaats een ootmoedig danklied is, in

de tweede plaats een Godverheerlijkend danklied, en tenslotte een hoopgevend danklied. Dus: **Jeremia's danklied op de puinhopen van stad en tempel:**

1. Ten eerste: een ootmoedig danklied.
2. Ten tweede: een Godverheerlijkend danklied.
3. Tenslotte: een hoopgevend danklied.

1. Een ootmoedig danklied

Een klaaglied op dankdag, is dat wel gepast, gemeente? Zijn de Klaagliederen van Jeremia geschikt om een dankdagpreek te houden? Misschien vindt u van niet, of misschien toch wel. Kijk, als je het gaat hebben over de Klaagliederen van Jeremia, dan zou je boven dit kleine Bijbelboek wel een psalm kunnen zetten, Psalm 77 bijvoorbeeld: *Ik achtte mij geheel verloren, ik mocht van geen vertroosting horen; Als mijn ziel aan God gedacht, loosde ik niet dan klacht op klacht*. Ja, dat zijn de Klaagliederen: klacht op klacht. Is dat nou gepast voor dankdag? Jawel, want te midden van die klachten, te midden van die klaagliederen, zitten de gouden lichtstralen der genade. Want hoe donker het ook geworden is voor Jeremia, op Gods tijd brak het licht weer door. En toen kon Jeremia, ondanks de ellende waarin hij gekomen was, toch nog dankdag houden.

Hoe is dat gegaan bij Jeremia? Wij komen vanavond Jeremia tegen als een arme, beroofde man op de puinhopen van de stad Jeruzalem en de tempel. Want zijn klaagliederen staan tegen de achtergrond van de verwoesting van stad en tempel. De tempel is in brand gestoken, de akkers en schuren in het land Kanaän zijn geplunderd, het overgrote deel van het volk is weggevoerd in ballingschap, en wat er nog over is in Israël, dat is een klein, amechtig, arm hoopje ellendige mensen. Overal in het land heerst armoede. Het land dat bekend staat in de Schrift als een land dat vloeiende is van melk en honing, is één grote puinhoop geworden. En wie kan dan dankdag houden?

Hoe is het met Jeremia zelf, de knecht des Heeren, die dat allemaal meegemaakt heeft? We horen het hem al zeggen in het eerste vers van Klaagliederen 3: *Ik ben de man, die de ellende gezien heeft door de roede Zijner verbolgenheid*. De roede van Zijn toorn. In de hoofdstukken 1 en 2 sprak hij nog in het algemeen zijn klachten uit. In hoofdstuk 3 worden de klachten heel persoonlijk. Eigenlijk laat hij ons in zijn hart kijken in Klaagliederen 3, hoe het nu bij dit kind van God, die als een knecht van God is aangesteld, is. O, met pijn in zijn hart heeft hij de zonde van het volk gezien. Hij heeft moeten waarschuwen voor de oordelen van God. Hij heeft indringend en liefdevol opgeroepen tot bekering. En wat was de vrucht bij het overgrote deel van het bondsvolk Israël? Niets dan vijandschap. Ja, zelfs koning Zedekia heeft Jeremia op een bepaalde dag in een diepe put geworpen. Als Ebed-Melech niet gekomen was om hem daaruit te verlossen, was hij onder in die put in de modder gestikt.

Was dat leven van Jeremia dan een en al ellende? Nee, gelukkig niet. Want Jeremia was ook een mensenkind dat genade gevonden heeft in de ogen van de Heere. Hij wist uit welke grote nood en dood hij verlost was. Heeft hij in zijn eigen profetieën daar niet rijk van getuigd? Hij kon het echt zeggen uit ondervinding: *De HEERE is mij verschenen van verre tijden*. En hij kon het echt uit ondervinding belijden wat de Heere in zijn ziel afgedrukt heeft en wat hij door het geloof ervaren heeft, namelijk: *Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde, daarom heb Ik u getrokken met koorden van goedertierenheid*. Jazeker, dat kende Jeremia in zijn leven. De Heere had Zijn genade verheerlijkt in zijn leven. Maar in de omstandigheden van onze tekst kan hij er niet meer bij. Het lijkt of hij er niet meer uit leven kan. De ellende van het land heeft hem zo aangegrepen dat deze arme man niets anders meer kan doen dan klagen.

Weet u hoe erg het eigenlijk met Jeremia is? Juist in deze omstandigheden denkt hij ook nog dat hij God kwijt is, dat God niet meer aan hem denkt. Hij ervaart Gods vriendelijk Aangezicht niet meer. Hij kan zelfs tot het 21ste vers in Klaagliederen de Naam van de Heere niet meer op zijn lippen krijgen. De klachten die hij aanvankelijk uitspreekt, worden zelfs aanklachten tegen de Heere. En dan dankdag houden? Onmogelijk.

Maar dan komt er opeens een wending in zijn klaagzang. Het klagen gaat over in aanbidding. De donkere klachten die opwellen uit zijn hart veranderen in een belijdenis. Hoe is dat toch gekomen bij de profeet? Omdat de Heere ingreep. En dat doet de Heere altijd. De Heere begon Zijn kind op de puinhopen van stad en tempel opnieuw naar Zich toe te trekken met de koorden van Zijn goedertierenheid. Dat is met name gebeurd na vers 16. Tot en met vers 16 spreekt hij de ene klacht na de andere klacht uit. Hij spreekt ook in de hij-vorm. Hij spreekt wel over God, maar niet tot God. Maar dan, in vers 17, wordt het anders. Hij verandert in 'Gij'. In plaats dat Jeremia over de Heere aan het klagen is, gaat hij tot de Heere spreken. Zijn klacht wordt bidden. Dat is spreken tot God. En dat bidden, dat spreken tot God, gemeente, dat is nu de weg tot dankdag. Aan danken gaat bidden vooraf. Daarom hebben we ook eerst een biddag en daarna een dankdag.

En waar komt Jeremia dan terecht in dat gebed tot God? Als hij tot God gaat spreken, als het niet meer 'Hij' is maar 'Gij', dan wordt hij eerlijk. Dan wordt hij heel eerlijk voor God. En weet u waar dat uit blijkt? Hij gaat heel eerlijk tegen de Heere zeggen waar het hem aan ontbreekt om dankdag te houden. En waarom ontbreekt het hem dan aan? Kijkt u maar aan het einde van vers 17: *Ik heb het goede vergeten*. Ja, wat is dat goede dan? Nou, Jeremia blikt terug op zijn leven. Ja, de Heere laat hem terugblikken op zijn leven. De Heere laat de omstandigheden inderdaad zien. En dan blijkt uit heel die Klaagliederen: het is tegenspoed op tegenspoed. Hij kende armoede. Jeremia wist wat eenzaamheid is. Hij weet wat het is om veracht te worden. Hij weet wat het is om in duisternissen te wandelen. En ik heb het net al gezegd: hij werd een keer in een put gegooid. Hij heeft de dood in de ogen gekeken. En wat is dan het goede? Dat hij nog leeft. Dat hij nog niet vernield is. En dat het ganse volk nog niet vernield is. En dat, gemeente, heeft Jeremia, heeft het bondsvolk Israël te danken aan de goedertierenheden des Heeren. Ja, de barmhartigheden van de Heere hebben nog geen einde. En dat krijgt Jeremia te zien. Maar wel met een beschaamd hart. Want te midden van al die ellende en al dat negatieve en al die tegenspoed is hij het goede vergeten. *Heere, ik heb het goede vergeten*.

En dan gaat de Heere hem op zijn plek brengen. En dan gaat de Heere hem weer bij het goede brengen. En wat is dat? Dat is bij God Zelf. En zo kijken wij deze dag terug op de afgelopen periode. Wat is er allemaal niet gebeurd? In de wereld, in de kerk, in ons persoonlijk leven, in ons gezinsleven, tussen biddag en dankdag. O ja, dan zijn er vele zegeningen. Vanmiddag hebben we het ook al aangestipt. En ook nu is het weer waar geworden, om wat de dichter zingt in Psalm 145: *Hij sterkt door spijs te rechter tijd hun krachten; Ge ontsluit Uw hand, ontfermend en weldadig, Opdat Uw gunst al wat er leeft verzadig*.

En we kijken terug vandaag. En we kunnen niet anders zeggen: Heere, het is waar. U hebt Uw hand ontsloten. Er was voedsel en kleding, huis en werk. We mochten wakker worden elke morgen. En elke avond konden we weer naar bed om te gaan slapen. En daarbij gaf U steeds weer Uw Woord. En de prediking van Uw Woord. En in het midden van de gemeente allerlei mogelijkheden om het Woord te onderzoeken. Wat een zegeningen toch. Wat een redenen om dankdag te houden. Hebben we het goede toch niet vergeten?

Maar tegelijkertijd – en de een zal het meer ervaren hebben in de achterliggende periode dan de ander – was er ook zoveel narigheid. Zoveel tegenspoed. Zoveel moeite en verdriet. Verschillenden

in ons midden hebben in de achterliggende periode bij het open graf gestaan van een geliefde. Ernstige ziekten kwamen openbaar. In verschillende gezinnen kunnen soms zulke grote zorgen zijn, dat vaders en moeders wakker liggen om hun kinderen, of andersom. En er kunnen misschien wel jongens en meisjes zijn, en jongeren, die het zo moeilijk hebben op school, die misschien wel gepest worden. Of dat je op je werk het niet meer naar je zin hebt. En dat het in het gezin niet gaat zoals je het graag zou willen. Er zijn mensen die weten wat het is om eenzaam te zijn, om zich verlaten te voelen, die verlaten zijn. Of mensen die niet in staat zijn om te kunnen werken. O, wat kunnen er toch tegenspoeden zijn. Wat kunnen er toch puinhopen zijn, dat je met Jeremia kunt begrijpen, die het zegt hier in dit hoofdstuk: *Ik ben de man* – en misschien is het vanavond wel een vrouw, of een jongen of een meisje – *die de ellende gezien heeft*.

En zo gaat het soms helemaal door elkaar heen: voorspoed en tegenspoed. Het ene volgt op het andere. En soms gaat het samen op. Maar nou een tere vraag, gemeente. Te midden van alles, al die wederwaardigheden, die we zo allemaal persoonlijk kunnen meemaken, terugziend op de tijd die achter ons ligt: wat hebben wij eigenlijk verdiend? Wat zijn wij eigenlijk waardig geworden? Als we ondanks allerlei roepstemmen dezelfde zijn gebleven, bijvoorbeeld. Of dat de goedertierenheden des Heeren niet hebben geleid tot waarachtige bekering. Wat hebben wij verdiend, gemeente? Als we nu deze avond op dankdag de balans gaan opmaken, weet u wat we verdiend hebben? Dat de Heere ons zou vernielen. Weet u dat? Dat Zijn barmhartigheden zouden ophouden, dat Zijn goedertierenheden een einde zouden hebben. Dat, gemeente. Want als we nu eens terugkijken op de achterliggende periode, en we kijken eens naar de tegenspoed die er hier en daar was – en ik zei het al, de een heeft het sterker als de ander – om dan voor de Heere te buigen en te zeggen: *Het is goed voor mij verdrukt te zijn geweest, opdat ik toch Uw goddelijk recht zou leren*.

En als we juist zien op de andere kant, al die voorspoed, hoe hebben wij dan al die zegeningen van de Heere gebruikt? Dan hoor ik Paulus zeggen: *Het zij dat gij eet, het zij dat gij drinkt, het zij dat gij iets anders doet, doet het alles tot eer van God*. Kunnen we dat zeggen, gemeente? Kunnen we dat oprecht zeggen, dat het zo al die tijd geweest is tussen biddag en dankdag? Wat zijn wij nu echt waardig? Wat hebben we nu echt verdiend? Echt waar, gemeente: dat de Heere ons zou vernielen. En heeft Hij het gedaan? Nee. We zijn niet vernield. We zijn hier nog onder Zijn goedertierenheden.

Kijk, en daar ging de Heere Jeremia nu brengen. En dat maakte Jeremia zo klein, zo ootmoedig onder die grote Heere. En wat zou dat een gezegende dankdag zijn, om met een ootmoedig hart, als een heel klein, nietig zondig mensje, voor Gods Aangezicht te komen. Terugkijkend op de periode die achter ons ligt, met alle voorspoed, met alle tegenspoed, om dan op te mogen zien in het besef wat ik echt verdiend heb, namelijk dat ik vernield zou worden. En dan toch: *Het zijn de goedertierenheden des HEEREN, dat wij niet vernield zijn, dat Zijn barmhartigheden geen einde hebben; Zij zijn alle morgens nieuw, Uw trouw is groot*.

Daar mocht Jeremia terechtkomen, op de puinhopen van stad en tempel, toen de Heere zijn hoofd omhoog hief. En hij kreeg te zien wie de Heere voor hem geweest is, ondanks alles. En dan wordt er in zijn hart een danklied geboren: een Godverheerlijkend danklied.

2. Een Godverheerlijkend danklied

Er komt een wending, een heerlijke wending in het hart van Jeremia. Zijn ogen worden op de Heere gericht. En erg, gemeente, als de Heere dat doet, ondanks alle omstandigheden, en je mag de Heere in het oog krijgen, dan verbleken de omstandigheden waarin je verkeren mag. Jeremia kreeg als een onwaardige zondaar de oneindige genade en de ontferming van God voor ogen. Ja, opnieuw. Hij had het al eerder ondervonden, heb ik zojuist gezegd, in zijn leven. En dat was niet

zomaar een keertje. Maar steeds weer opnieuw heeft hij Gods genade en ontferming mogen ervaren. Maar hij kende ook perioden in zijn leven dat hij dat voor zijn waarneming weer kwijt was. Maar het is weer anders geworden.

Want wat gebeurt er in het hart van Jeremia als de Heere Zich over hem heen buigt met Zijn goedertierenheden en Zijn barmhartigheden? En wat gebeurt er nu in het hart van Jeremia als hij opnieuw mag zien hoe groot de trouw des Heeren is? U kunt het lezen in vers 21, het begin van onze tekst: *Dit zal ik mij ter harte nemen*. Weet u wat dat betekent vanuit het Hebreeuws? Heel letterlijk vertaald: Dit zal ik doen terugkeren in mijn hart. Dus Jeremia is wat kwijtgeraakt en hij begeert dat het weer terug mag keren in zijn hart. Dat betekenen de woorden: *Dit zal ik mij ter harte nemen*.

Ja, ik heb het zojuist gezegd: Jeremia dacht dat hij God kwijt was. Hij ervaarde Gods barmhartigheden en Gods goedertierenheden niet meer. Hij kon helemaal niets meer bekijken van Gods trouw toen hij daar zat op de puinhopen van stad en tempel. Maar zie, wat hij nu uit het oog verloren had, begeerde hij weer terug te krijgen in zijn hart. En het geloof dat zo verzwakt was, werd door Gods Geest weer versterkt. Zo krachtig versterkt dat hij het ook heel krachtig zegt: *Dit zal ik mij ter harte nemen*. Weet u wat hij eigenlijk met deze woorden wil zeggen? Tegenover alle ellende die ik nu om me heen zie en ook van binnen in mijn hart ervaar, staat iets dat al die ellende overtreft. Ja, ik krijg door het geloof iets van de Heere te zien dat zelfs sterker is dan mijn eigen zonde en mijn eigen schuld. Jawel, naar Gods heilig recht had hij niets verdiend. Had hij geen recht meer op het dagelijkse voedsel. Had hij geen recht meer op geestelijke zegeningen. En toch heeft Jeremia ze gekregen. Waarom? Waar ligt de oorzaak daarvan? In drie overtreffende deugden van God: Gods goedertierenheden, Gods barmhartigheden en Gods trouw. En zo zegt Jeremia: Het is vanwege deze drie eigenschappen van God dat ik en mijn volk, ondanks alles, toch niet vernield zijn. En dan blijkt dat Jeremia Godskennis heeft, dat hij de Heere mag herkennen juist in deze drie deugden die hij mag bezingen in zijn danklied. En zo geeft de Heere aan Zijn knecht op de puinhoop toch dankdag te houden.

Kom, laten we eens biddend stilstaan bij de inhoud van dat Godverheerlijkende lied dat hij zingt als hij gaat zingen over de deugden van God. En de eerste deugd die hij noemt, is de goedertierenheid van de Heere. En het is vanwege die goedertierenheden, zo zegt hij, dat wij niet vernield zijn. Wat zijn dat, goedertierenheden van de Heere? Jeremia gebruikt hier in het Hebreeuws een veelvoorkomend woord dat meestal vertaald wordt met goedertierenheid. Het klinkt in het Hebreeuws als 'chesed'. Maar als je dat woord 'chesed' vanuit het Hebreeuws gaat vertalen naar het Grieks, dan vormt het Griekse woord de basis voor het woordje 'genade'. Dus, gemeente, de goedertierenheden van de Heere, dat zijn de genadebewijzen van de Heere. Het zijn de genadeweldaden die voortvloeien uit Zijn verbond. Dus Jeremia mag zien dat alles, alles wat hij verkregen heeft ondanks de ellende waarin hij gekomen is, weldaden zijn van Gods genadeverbond. En dat wordt zo'n groot wonder, gemeente. Nu gaat Gods goedheid uit naar verbondsbrekers. Nu gaat Gods goedheid uit naar slechte mensen die werkelijk alles, alles verzondigd hebben. En als je daar iets van mag leren kennen, gemeente, dan wordt dat kleine woordje 'genade' zo groot. Daar ben je zomaar niet in uitgeleerd. Daar kom je nooit in uitgeleerd. En als een kind in groep drie ga je het leren spellen: ge-na-de.

En is het niet een grote genade, gemeente, dat God geen afstand doet van Zijn volk, hoe verdiend ook? Maar dat God nu Zelf gezorgd heeft dat Zijn verbond, Zijn genadeverbond, eeuwig zal bestaan? Ja, dat die grote goedertieren God voor het allergrootste genadebewijs gezorgd heeft, waardoor Jeremia niet vernield is. En wat is het aller-, allergrootste genadebewijs dat God een zondaar, die Hij gaat zalig maken, niet vernield? Weet u het? Ben jij al bij die allergrootste genade

van God terechtgekomen, waar Zijn goedertierenheid zo schittert? Wat is die genade dan? *Gij weet de genade van onzen Heere Jezus Christus, dat Hij om uwentwil arm geworden is, daar Hij rijk was, opdat gij door Zijn armoede rijk zoudt worden*.

O, gemeente, als je daar een ogenblik bij stilstaat, dan wordt het zo groot, zo groot wat hier Jeremia mag gaan belijden: Gods goedertierenheden, en dan niet vernield. En als je dan bedenkt wat Zijn grootste genadebewijs is, dat de Heere Jezus de hemelse heerlijkheid verlaten heeft om hier op aarde vernietigd te worden. Luister maar: *Die in de gestaltenis Gods zijnde, geen roof geacht heeft Gode even gelijk te zijn, maar heeft Zichzelven vernietigd*. Is dat geen wonder? Jezus vernietigd, en ik niet. Dat, dat zijn Gods goedertierenheden. En daar kan Gods kerk nooit, nooit bij. Dat wordt zo'n groot wonder dat de Heere Jezus Christus in hun plaats Zich wilde vernietigen, opdat ze met Jeremia kunnen meezingen, al is het op de puinhopen: *Het zijn de goedertierenheden des HEEREN, dat ik niet ben vernield*. En ik heb het duizend, duizend maal verdiend.

Daarom, gemeente, vloeien van de heuvel Golgotha die onuitputtelijke stromen van genade. Dat zijn de verbondsgenaden die voortvloeien uit een gekruisigde maar ook opgestane Christus. En daar mag Jeremia nu terechtkomen. Waarom ben je er nog, kind des Heeren in ons midden? Vanwege Zijn goedertierenheden. Waarom ben je er nog, onbekeerde zondaar in ons midden? Omdat Zijn lankmoedigheid ook onder Zijn goedertierenheden valt. En Hij heeft geen lust in de dood van een goddeloze, maar daarin dat hij zich zou bekeren en leven. Hoe groot is Gods goedgunstigheid! Hoe groot zijn Zijn goedertierenheden! Het staat in het meervoud. En wijst dat niet op de volheid van Christus? *Uit Zijn volheid hebben wij ook allen ontvangen, en dat genade voor genade*. Zie daar, gemeente: *Het zijn de goedertierenheden des HEEREN, dat wij niet vernield zijn*. Het zou je moeten verbreken op dankdag.

En dan het tweede. Daar mag Jeremia bij de oorsprong van dat alles terechtkomen. En hij mag het weer geloven. Hij ziet de goedertierenheden des Heeren, maar dan ziet hij ook de barmhartigheden van de Heere. En die hebben geen einde. Als we dan even naar dat woordje 'barmhartigheden' gaan kijken, wat hier in het Hebreeuws wordt gebruikt door de profeet, dan komen we bij een woord terecht dat ook 'schoot' betekent, 'moederschoot'. Daarom brengt het woord 'barmhartigheden' ons altijd weer bij de ingewanden van de Heere Zelf. Ja, als het gaat om Gods barmhartigheden, daar zit het woord 'hart' in. Dan komen we bij het hart van de Heere terecht. En dat hart is van eeuwigheid met innerlijke ontfermingen bewogen. En die barmhartigheden hebben geen einde. O, wat is dat toch een wonder. Al kun je er misschien vanavond niets van bekijken, terwijl je in het verleden Zijn barmhartigheden hebt mogen proeven en smaken. Luister toch: Zijn barmhartigheden hebben geen einde. Het houdt nooit, nooit op. Zijn ontferming is van eeuwigheid tot eeuwigheid. En die ontfermingen blijven van kracht, ook als Jeremia het niet meer kan bekijken.

Maar wat doet de Heere nu? Hij vestigt de ogen van Jeremia op de barmhartigheden van de Heere. Het is net – laat ik het nu maar heel teer zeggen – of de Heere een ogenblik Zich heen buigt naar Jeremia, die daar zit op de puinhoop. En Hij laat Jeremia in het Vaderhart kijken. En toen kon hij weer gaan jubelen wat hij al eerder heeft mogen uitzingen: *Is niet Efraïm Mij een dierbare zoon? Is hij Mij niet een troetelkind? Want sinds dat Ik tegen hem gesproken heb, denk Ik nog ernstiglijk aan hem; daarom rommelt Mijn ingewand over hem; Ik zal Mij zijner zekerlijk ontfermen, spreekt de HEERE*. Uw barmhartigheden hebben geen einde. Geen einde. Wel verdiend. Geen einde. Eeuwig, altoos.

En dan de derde deugd. Gods trouw heeft alles te maken met Zijn waarheid, met datgene wat in Zijn Woord staat, met Zijn belofte die Hij zeker zal vervullen. De Heere is trouw. Zijn gunstbewijzen

zijn er geweest in Jeremia's leven en ze zullen er blijven. Waarom? Niet vanwege Jeremia, want die is elke keer ontrouw. Maar vanwege Gods trouw. En wat zegt hij dan? *Ze zijn alle morgens nieuw.* Elke morgen. Letterlijk betekenen die woorden zoiets als: Elke morgen zijn er weer de nieuwe bewijzen van Zijn genade voor zo'n mens als ik ben.

En nogmaals, gemeente, het is dankdag en wij kijken deze dag terug op de periode die achter ons ligt. En is het niet waar geweest? Uw trouw, Uw genadebewijzen in het tijdelijke leven waren er elke dag. Maar heb je nu ook beseft dat die tijdelijke zegeningen niet genoeg zijn? Kun je ook in de afgelopen perioden dagen aanwijzen, momenten aanwijzen, dat de Heere op een bijzondere manier Zijn trouw liet blijken door je te laten eten van het Brood des Levens, om die hongerige ziel te stillen? Dat Hij kwam met het Water des Levens om niet, om de dorst van je ziel te stillen? Dat je mocht komen als een arme, naakte zondaar om bekleed te worden met de klederen van het heil? Dat ziet op de vergeving der zonden. Wie kan deze avond getuigen van nieuwe genadebewijzen die de Heere in de afgelopen periode gaf? Zodat je deze avond echt met ontroering in je ziel met Jeremia kunt zeggen: *Uw trouw is groot, alle morgens nieuw.*

Of misschien is het wel gebeurd dat je met biddag nog onbekeerd was en dat in de afgelopen periode de Heere begon te werken in je ziel en dat het allemaal anders geworden is. Is dat geen bewijs van Zijn trouw over een ontrouwe zondaar? Of dat er onder Gods kinderen een opwas mocht komen in de kennis en de genade van Christus, om bij die belijdenis te mogen komen: *De HEERE is mijn deel*. En dan sluiten we weer aan op de prediking van vanmiddag. Wie de Heere tot zijn deel heeft, die heeft echt alles. En dan denk ik weer aan een preek van wijlen dominee Laman, die hier in Rotterdam-West gestaan heeft, en die het ergens in een van zijn preken zegt: *Aan mijn God heb ik eeuwig genoeg, en van mijn God krijg ik nooit genoeg*. En dat gaan Gods kinderen nu leren, naarmate het duidelijker en helderder in hun hart mag komen te liggen, wat Jeremia hier in slot in onze tekst zegt: *De HEERE is mijn deel*.

O, hij mag zo op de goedertierenheden van de Heere zien. Hij mag zo op de barmhartigheden van de Heere zien. En de trouw van de Heere wordt zo groot dat hij hoop krijgt voor de toekomst. En dat gaan we in onze laatste gedachte overdenken.

3. Een hoopgevend danklied

En dan blijkt het danklied van Jeremia, op de puinhopen gezongen, toch een hoopgevend danklied te zijn. Ja, het is dankdag vandaag. Het heeft ons aan niets ontbroken in de tijd die achter ons ligt. En misschien hebben we in de achterliggende tijd wel zoveel ontvangen dat we misschien vanavond niet eens bang zijn voor de toekomst. En dat je zoiets hebt: het zit wel goed met het tijdelijke leven, ik hoef me nergens zorgen over te maken. Maar dan moeten we natuurlijk wel oppassen. Want daarmee kun je de verkeerde kant opgaan. En dat leert de Bijbel ons ook. Want de Heere Jezus tekent in een van Zijn gelijkenissen een man die heel veel aardse bezittingen had. Ik zal het u voorlezen, wat die man dan op een gegeven moment gaat doen met zoveel rijkdom: *Dit zal ik doen: ik zal mijn schuren afbreken, en grotere bouwen; en ik zal aldaar verzamelen al dit mijn gewas en al deze mijn goederen. En ik zal tot mijn ziel zeggen: Ziel, gij hebt vele goederen, die opgelegd zijn voor vele jaren, neem rust, eet, drink, en wees vrolijk*. Maar wat zei God over deze man met zoveel aardse bezittingen? *Gij dwaas! In dezen nacht zal men uw ziel van u afeisen; en hetgeen gij bereid hebt, van wien zal het zijn?* Kijk, die man ging met een valse hoop de toekomst in. En als je nu niet meer hebt dan aardse bezittingen, dan ben je ten diepste net zo dwaas als die man.

Waar zal het op aankomen? Op dat geestelijke bezit. En daar kende Jeremia iets van. Moet je luisteren wat hij zegt: *De HEERE is mijn deel, daarom zal ik hopen.* Hij zegt als het ware: De Heere

is mijn erfdeel. De Heere is aan mij geschonken, en daarmee kon Jeremia naast Jakob gaan zitten. Daarmee kon Jeremia ook zeggen: Ik heb alles. Hij was van de Heere en de Heere was van hem. Dat is nu het diepste geheim van het genadeverbond. En nu blijkt uit deze woorden die Jeremia hier mag zingen, dat hij op dit moment het ook ervaren mag dat het zo is. Hij is zich geestelijk bewust dat hij de Heere tot zijn deel heeft. Nee, eerder in dit hoofdstuk was dat nog niet. In vers 17 klaagt hij: *Hij heeft mijn ziel verre van den vrede verstoten*. En als hij dat zegt, ervaart hij zo'n grote afstand tussen God en zijn hart. Hij ervaarde geen vrede meer met God. En zo dacht Jeremia: Dan zal de Heere ook mijn deel niet meer zijn. Maar toen kwam de Heere met nieuwe en verse bewijzen van Zijn genade voor Jeremia. Toen werd dat geloof in zijn hart weer versterkt. En wat doet het geloof? Wat is nu een kenmerk van dat echte, zaligmakende geloof? Dat vlucht weer tot de Heere. Dat grijpt de Heere weer aan. *Of ik moest Zijn sterkte aangrijpen.* En waar dat door genade gedaan wordt, door het geloof, daar komt er weer een band met de Heere. En daar kan het gezegd worden: *De HEERE is mijn deel*. En dat gebeurde nu in het hart van Jeremia. Toen hij daar zat op de puinhopen van Jeruzalem, toen kon hij weer zingen. Want hij had de Heere tot zijn deel.

Dan gaan we toch wel vragen aan Jeremia vanavond: Jeremia, hoe kun je dat nu toch zeggen, man? *De HEERE is mijn deel*. Jeremia, als je nu om je omstandigheden kijkt, waarom ligt nu toch die stad in puin? En waarom is die tempel verwoest? Het is toch vanwege de zonde, Jeremia? En je bent toch ook één van dat volk? Je bent toch één met al die verbondsbrekers? En heel dat volk, ook Jeremia, heeft de genade toch verzondigd? Hoe kun je dan toch zeggen, Jeremia, *De HEERE is mijn deel*? Omdat Jeremia een geheim kende, gemeente. En wat was dat geheim? Als de Heere tot Jeremia kwam, kwam God in Christus tot Jeremia. Want al moest de volheid van de tijd nog plaatsvinden in de heilshistorie, Jeremia hoorde ook bij die kinderen van God van het Oude Testament, die van verre hebben gezien, en geloofd, en omhelsd. En is het niet juist Jeremia, die in zijn profetieën heeft mogen schrijven over de Heere die het gezegd heeft: *Wie zal met zijn hart Borg worden, om tot Mij te genaken?* En is het niet de profeet Jeremia, die een ver gezicht kreeg naar de volheid van de tijd, en het uitgejubeld heeft en gepredikt heeft: Straks zal de Spruit uit David voortkomen, en de Naam van die Spruit zal zijn: *HEERE, onze gerechtigheid*. En door Hem zal de weg tot God geopend worden. Door Hem, Die straks in de toekomst zal komen, zal Jeremia weer gemeenschap met God kunnen hebben, want Hij zal komen om alle ongerechtigheden weg te nemen, en de gerechtigheid, de mantel der gerechtigheid, te verwerven. Ja, Hij gaat die verbondsbreuk helen, want Christus zal als Borg in de breuk komen staan. En door de geloofsvereniging met Hem kan Jeremia hier zingen op de puinhopen van stad en tempel: *De HEERE is mijn deel*.

Er zijn er meerdere in het Oude Testament geweest die dit met Jeremia konden meezingen. Ik denk aan David in Psalm 16: *De HEERE is het deel van mijn erve en van mijn beker; Gij onderhoudt mijn lot*. Of een andere psalm van David, 119: *De HEERE is mijn deel*. En wat zingt Asaf aan het einde van Psalm 73: *Bezwijkt dan ooit in bittere smart, Of bange nood mijn vlees en hart, Zo zult Gij zijn voor mijn gemoed, Mijn rots, mijn deel, mijn eeuwig goed*.

Wat ben je dan gelukkig. En van zulke gelukkige mensen zegt de Heere in Zijn Woord: *Ik weet uw werken, Ik weet uw verdrukking, Ik weet alles van je af, ook als je op de puinhoop zit. Ik weet van je armoede, doch, gij zijt rijk*. Kom, gemeente, wat is nu vanavond uw en jouw geestelijk bezit? Wat is nu ten diepste op deze dankdag de rijkdom, waar je de Heere ootmoedig dank voor mag betuigen? Mag je als Jeremia zijn, om op goede gronden te kunnen zeggen: *De HEERE is mijn deel*? Dan ben je zelf alles kwijtgeraakt, dan heb je niets meer. De Heere geeft dat aan mensen die failliet zijn, die vernietigd moeten worden, maar door het bloed van Christus gezaligd worden. Die

mensen gaan het leren, stapje voor stapje, en steeds dieper, wat een rijkdom Jeremia hier mag zingen: De Heere, die trouwe verbond-Jehovah, is mijn deel.

En kijk, toen Jeremia op dat plekje terechtkwam, gemeente, toen hij dat weer kreeg te geloven, toen kwam de tweelingzuster van het geloof ook in zijn ziel tot leven. En wat is dat? De hoop. Want hij krijgt hoop, gegronde hoop voor de toekomst, voor de dag van morgen, ja, voor de eeuwigheid. Want als Jeremia het als het ware mag uitzingen: *De HEERE is mijn deel*, dan zegt hij: *Daarom, vanwege dat heerlijke wonder, wat ik uit louter genade ontvangen heb, daarom zal ik hopen*. En dat is een wonder voor deze man, want hij had geen hoop meer. Kijk maar in vers 18: *Mijn sterkte is vergaan, mijn hoop van de HEERE is vergaan*. En toen kwam de Heere tot Zijn wanhopig kind. Toen ging de Heere tot zijn ziel spreken. En toen het geloof in de beoefening kwam, werd ook de hoop levendig. Eerst zwak en steeds sterker. Kijk, in vers 21 zegt Jeremia nog: *Daarom zal ik hopen*. Maar in vers 24 zegt hij er wat bij: *Daarom zal ik op Hem hopen*. Want tussen vers 21 en 24 kreeg Jeremia het bij vernieuwing te geloven: *De HEERE is mijn deel*. En dan wordt zijn belijdenis dieper, dan wordt zijn belijdenis zekerder. En ik hoor het hem uitroepen: *Ik zal op Hem hopen*, Die mijn deel geworden is door Christus verworven. Het geeft hem nog meer zekerheid, dat de Heere ook in de toekomst voor hem zal blijven zorgen.

O, Jeremia kan het zingen, terwijl de omstandigheden nog hetzelfde zijn, want die tempel ligt nog in puin, en de stad ligt nog in puin, en het volk zit nog in de ballingschap, en er is nog een amechtig beetje Israëlieten over in het land in volle armoede. En toch, daar zit die man, opziende naar de barmhartigheden, de goedertierenheden, de trouw van de Heere die zijn deel geworden is, en dan kan die man het zingen: *Hoop op den HEERE, gij vromen, Is Israël in nood; Er zal verlossing komen, Zijn goedheid is zeer groot*.

O, hij is er nog meer bewust van geworden dat zijn hoop en verwachting alleen op de Heere kan zijn. En als het zo is, wat heb je dan nog te vrezen? Als de Heere je deel is tot in de eeuwigheid, ja, dan mag je hoop hebben voor de toekomst. En wat is dat goed? Wat is dat geestelijk goed? Als de kerk des Heeren met die hoop en verwachting, ondanks alles, toch voort mag gaan. Luister maar: *De HEERE is goed dengenen die Hem verwachten, der ziele die Hem zoekt. Het is goed dat men hope en stil zij op het heil des HEEREN*.

Kom, gemeente, nog is de Heere groot van goedertierenheid. Nog hebben Zijn barmhartigheden geen einde. Nog is Zijn trouw alle morgens nieuw. Nog wil de Heere Zich wegschenken aan een arme, failliete zondaar die nergens recht op heeft. Nog wil de Heere die grote genadeweldaad wegschenken aan een schuldig mensenkind, zodat hij zeggen mag: *De HEERE is mijn deel*. Sta ernaar om deze rijkdom, deze eeuwige rijkdom, in je bezit te krijgen. Opdat je Paulus mag verstaan, die het ergens in zijn brieven zegt: *Wij zijn in hope zalig geworden*. En wie dat mag kennen, die is op weg naar de eeuwige dankdag.

Amen.